

Cuvânt și sunet contemporan cu ansamblul devotioModerna

În primul rând minuțiozității administratorului editurii, Costin Aslam) s-au încadrat într-o paletă variată de stiluri, incluzând orientări de avangardă dar și pop-fusion, lucrările inserate în programul recitalului de lieduri care a succedat lansării au gravat în memoria spectatorilor coordonatele unui peisaj fonic preponderent liric; n-au lipsit, însă, de aici, sclipirile ironice datorate jocului onomatopeic propriu inspiratei pagini semnate de Dan Buciu pe versurile Anei Blandiana – *Arpagic*.

Ascultând, în versiunea duo-ului Claudia Codreanu – Diana Vodă, liedurile compuse de Liana Alexandra (*Poem pentru România*, pe versuri de Eugen Van Itterbeek), Iuliana Teodorescu-Ciocănea (*Stufen*, pe versurile lui Herman Hesse), Remus Georgescu (*Amurg de toamnă*, versuri Lucian Blaga), Cornelia Tăutu (ciclul *Trias*, pe versuri eminesciene), Petru Stoianov (*Și dacă...*, de asemenea versuri Mihai Eminescu), Diana Vodă (*Ceva ca rugăciunea*, versuri Marin Sorescu), Nicolae Coman (*Un propoz de compartir*, versuri Miquel Martí i Pol) și Theodor Grigoriu (*Scrisoare către păsări*, text Sf Francisc din Assisi) am fost atrași, pentru început, către “noua consonanță” a poemului Liane Alexandru, apoi conduși, cu abilitate – prin intermediul meandrelor tensionale și ale plasticității sugestiilor timbrale de filiație postromantică ale liedurilor semnate de Iuliana Ciocănea și Remus Georgescu (doi poli opuși ai unei virtuale panoramări a generațiilor componistice) – spre noi destinații expresive, precum simbolismul sonor cu trimeri

evocatoare din lucrarea lui Petru Stoianov, fluiditatea melodică ce contrapunctează conturul individualizat al versurilor lui Marin Sorescu din piesa Diane Vodă, poetica profundă a ascensiunii sensibile caracteristice creației lui Nicolae Coman și, pentru a încheia acest traseu, către rezonanța neomodala cu influențe arhaice a lucrării lui Theodor Grigoriu, care a înveșmântat ideal semantica textului Sfantului Francisc din Assisi.

Cele două protagoniste, mezzosoprana Claudia Codreanu și compozitoarea-pianistă Diana Vodă, au optat, ca centru de echilibru al întregului lor demers interpretativ, pentru ciclul *Trias* al Cornelinei Tăutu, o partitură a cărei vibrație emoțională s-a răsfrânt asupra comuniunii vocal-instrumentale prin trei tablouri distincte de caracter (*Peste vârfuri*, *Strigoii* și *Stelele-n cer*), arcuite dramatic într-o impresionantă conexiune interpersonală. Relevantă pentru performanța acestui duo (născut cu cinci ani în urmă) este, în mod cert, comunicarea perfectă dintre cele două “voci” muzicale, pianul reprezentând – în viziunea Diane Vodă – acel partener egal de dialog ce se insinuează subtil în angrenajul discursului vocal, preluând sau inițiind curbele expresive. Concluzionând, am putea spune că am fost martorii unei după amieze muzicale de excepție, în care liedul contemporan românesc și-a reconfirmat poziția în ierarhia valorilor acestui gen, mulțumită tributului adus de cele două experimentate și dedicate artiste.

Loredana BALTAZAR

Fondat în anul 2004, ansamblul devotioModerna are o istorie strâns legată de Festivalul Internațional Meridian, prima sa apariție în peisajul muzical autohton având loc în ediția din 2005 a manifestării organizate de UCMR și SNR-SIMC. Cu o formulă ce presupune un număr flexibil de membri, devotioModerna, a cărei conducere muzicală este deținută de compozitoarea și dirijora Carmen Cârneli, s-a remarcat în activitatea sa prin orientarea repertorială predilectă spre muzica contemporană, devenind astfel una dintre formațiile cu un rol semnificativ în promovarea creațiilor actualelor generații de compozitori dar și în menținerea vie a memoriei corifeilor școlii de compoziție românești de la mijlocul secolului trecut.

Spiritul ce guvernează de la începuturile sale și până în prezent ansamblul devotioModerna s-a făcut simțit și în cadrul recitalului susținut în Aula Palatului Cantacuzino pe 8 noiembrie, evenimentul fiind parte din ediția a XIII-a a Festivalului Internațional Meridian. De această dată, pe lângă muzica nouă am putut asculta și câteva momente dedicate poeziei contemporane, versurile selectate fiind recitate impecabil de actrița Irina Movilă, cuvântul și sunetul dându-și mâna într-un dialog de înaltă ținută.

Debutul recitalului a fost dominat de personalitatea scriitoarei Marguerite Yourcenair, din a cărei creație am ascultat o serie de Ziceri în versuri, urmate apoi de primul moment muzical al serii, în care devotioModerna a interpretat *Quatuor pour Marguerite* pentru clarinet, vioară, violoncel și pian de Carmen Cârneli. Mărturisit chiar de către compozitoare, ca fiind o reverență sonoră pentru Marguerite Yourcenair, *Quatuor pour Marguerite* se remarcă prin modul în care muzica sa exploatează amestecul timbrurilor celor patru instrumente ce are ca rezultat o serie de sonorități ce amintesc într-o oarecare măsură de cele din *Quatuor pour la fin du temps* de Olivier Messiaen. De asemenea, *Quatuor pour Marguerite* are și o desfășurare de tip dramaturgic aparte, cele patru instrumente fiind tratate ca veritabile personaje ale acțiunii muzicale.

Asemenea pustnicului evocat de poezia lui Marin Sorescu recitată înaintea interpretării sale, lucrarea *Quatre etudes d'ombre* pentru flaut bas de Ana-Maria Avram, interpretată de Carla Stoleru, a invitat publicul la o meditație asupra omului și a rolului său în cadrul universului, aceasta putând avea sens doar printr-o introspecție a eului interior al fiecăruia. Din punct de vedere muzical, resursele flautului bas sunt solicitate la maximum, din panoplia de procedee tehnice utilizate inteligent și expresiv de Carla Stoleru nelipsind nici un element tipic muzicii contemporane, în același timp remarcându-se și aluziile la folclorul românesc ancestral, ce completează unul dintre exemplele valoroase de muzică experimentală modernă.

După prezentarea în primă audiție absolută a lucrării *Sōmatō* pentru vioară, violă și clarinet/clarinet bas compusă de tână niponă Megumi Okuda (aceasta a aprofundat compoziția în țara noastră) și interpretată de Natalia Pancec, Aida-Carmen Soanea și Mihai Bădiță, în care am putut remarca modul în care sunt exploatare cu precădere tehnici specifice vioarei și violei precum flageoletele sau pizzicato-ul și expresivitatea registrului mediu-acute al clarinetului bas, seara a continuat cu *Fantasia quasi sonata* pentru violoncel și pian de Aurel Stroe. Prezentată într-o versiune de înaltă ținută artistică de către Dan Cavassi și Mihai Murariu, *Fantasia quasi sonata* lui Aurel Stroe propune o structură complexă în care o sonată se eliberează într-o formă de fantezie, care, la rândul ei, se distilează treptat până ce revine la o altă formă de sonată. În acest carusel al trecerilor de la sonată la fantezie și invers, cei doi interpreți au punctat particularități ale

lucrării precum ritmurile ce folosesc formule aproape iraționale, structura de palimpsest, s.a., Dan Cavassi dovedindu-se încă o dată un foarte bun interpret al muzicii contemporane, ce gestionează echilibrat atât momentele de veritabil lamento liric conținute de opusul lui Aurel Stroe, cât și episoadele pline de virtuozitate ale acesteia.

Ivana Stefanovici din Serbia și a sa lucrare, *The gentle arrival of light* pentru vioară, flaut și pian, care a fost prezentată în primă audiție românească, au adus un moment de reflecție asupra uneia dintre tainele lumii nevăzute, venirea luminii la început de zi după dominația întinericului de peste noapte, urmat apoi de piesa *Soupir d'un son* pentru vioară, violă și sunete procesate de Fred Popovici, interpretată de Natalia Pancec și Aida-Carmen Soanea, invitate ale ansamblului devotioModerna pentru acest recital. Și în această versiune a lucrării lui Fred Popovici, în care vioara este însoțită de violă, am putut remarca accentul pus pe complexitatea sunetului și pe consistența spectralității acestuia avută în vedere de compozitor, sedus în acest opus de viziunile hermeneutice inspirate de Merriam și de teoriile deconstrucției lansate de Derrida. De altfel, *Soupir d'un son* poate fi considerată o demonstrație de fenomenologie a sunetului, cele două interprete utilizând cu exactitate acele procedee cerute de partitură precum *vibrato-ul* folosit diferențiat, *pizzicato*, *gettato* (tehnică care provoacă zone puternice de *zgomot*), ș.a., Fred Popovici atingând și zona ciocnirii între elementele spectrale prin treceri bruște de la *ponticello* la *molto ponticello* sau *tasto*, sau, dimpotrivă, la *senza attacca*, ce transformă sunetul și îi conferă noi semnificații de la o secțiune la alta. Tot în sfera elementelor ce influențează producerea sunetului în diverse ipostaze intră și fluctuația tempo-ului, modulațiile de frecvență ori utilizarea netemperanței.

În încheierea programului prezentat de ansamblul devotioModerna am putut asculta lucrarea tânărului compozitor Victor Alexandru Colțea, *Immigrant*, pentru ansamblu, prezentată în primă audiție românească. Pornind de la titlul ce implică toate semnificațiile de ordin politic și social integrate și în cuvinte din aceeași familie precum migrație, emigrare ori migrant, compozitorul a găsit un corespondent muzical al mecanismului migrației, și anume migrarea unor elemente foarte independente și pulverizate spre structuri muzicale conectate și continue. Această transformare este posibilă prin condensarea materialului sonor până la motivele muzicale scurte și rapide din final, în tot acest timp fiecare instrument participând la această reducere a liniei melodice.

Completat de recitarea unor poezii aparținând unor poeți români precum T. O. Bobe, Radu Cârneli, Nichita Stănescu, Dragoș Morărescu și Petru Solonaru, care de multe ori au anticipat semnificațiile momentelor muzicale, dialogul dintre cuvânt și sunet propus de Carmen Cârneli și devotioModerna a reliefat, o dată în plus, valoarea artei contemporane autohtone și legătura specială dintre muzică și poezie.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Recital Alfredo Ovalles. De la „pianul vorbitor” la „pianul nevrozat”.

Recitalul susținut în Aula Palatului Cantacuzino, la 9 Noiembrie, de către pianistul Alfredo Ovalles (Venezuela) a resuscitat, prin intermediul lucrărilor înscrise în program, atmosfera experimentelor electroacustice din anii '50 ai secolului trecut, fundamentate de Pierre Schaeffer și Pierre Henry, din așa-numita „școală a concretiștilor”, și continuate cu succes de un Boulez și Stockhausen. Preocupare lor era, printre altele, procesarea sunetelor și combinarea acestora cu *instrumente live*, cu diferite *zgomote* din natura înconjurătoare, dar și cu *vocale* și *consoane*, cuvinte nesemantice și chiar *texte vorbite*.

În *Phantom Shakedown* (*Fantomă pe un pat improvizat*), compozitoarea americană **Annie Gosfield** opune dintru-nceput consonanțelor pianului mediul electronic format din ritmuri repetitiv-eterogene, în crescendo-uri explozive de proporții nucleare, pentru ca, în final, acordurile placate ale instrumentului live, să se confunde cu valurile catastrofice ale fondului electronic preînregistrat. După dezlănțuirile de nestăvilit ale... *Fantomei*, piesa polonezei **Nikolet Burzynska**, *Misty Reflections* (*Vagi reflecții*) ne-a proiectat în ambianța difuză creată de pedala mediului electronic, contrapunctat de sunetele delicate, de factură arhetipală, produse de corzile ciupite ale pianului semipreparat, și de succesiunile ritmice arpegiate în torente. Compozitoarea reușește să configureze, din sunetele picurate aidoma unor *flashuri* luminoase, de tip xenakian, sau aidoma gândurilor răzlețe, o textură micropolifonică sugestivă pentru semnificația din titlu. Interesat de corespondența dintre sonoritatea cuvintelor și cea a sunetelor muzicale, austriacul **Peter Ablinger** demarează o asemenea investigație, pornind de la o serie de cuvântări/rostiri ale unor celebriități din varii domenii de activitate: poeți, scriitori, muzicieni, actori, pictori, politicieni etc. Rezultatul cercetărilor sale se concretizează, în 2009, într-un ciclu pentru pian și voci, din care fac parte și cele două opusuri de mici dimensiuni, interpretate de către Alfredo Ovalles: *Bertolt Brecht* și *Mother Theresa*. Lucrarea *Bertolt Brecht*, i-a fost inspirată autorului de Expoziția *Hearing Bertolt Brecht*, de la Berlin, care, pe lângă texte, picturi, sculpturi, conținea și vocea lui Brecht, vorbind în fața Comisiei Activităților Americane *House-Un*, care-l anchetase în 1947, alături de alți 40 de scriitori, actori, producători de la Hollywood, pentru activități subversive - comuniste și anti-fasciste. Pentru a sublinia caracterul absurd al acelei epoci expresioniste, ilustrată substanțial de scrierile brechtiene, Peter Ablinger folosește juxtapunerea sunetelor „pianului vorbitor”, conectat la mediul computerizat, cu fragmente rostite de vocea lui Brecht însuși, într-un contrapunct de ritmuri repetate obsesiv, și vorbe silabisite sugrumat, ghțuit, în înșiruiți alienante. Tema *Maicii Theresa* e introdusă de pianul solitar, în ritmuri sprințare, după care intervine vocea originală a *Maicii*, într-un pasaj scurt, în contrapunct sau simultan cu pianul. Nu am înțeles însă motivul pentru care Ovalles a intercalat piesa lui **Cristian Lolea**, *The Murderer* (*Criminalul*), pentru pian solo, între cele două muzici ale lui Ablinger?! Foarte succintă, alcătuită din arpegieri precipitate, agitate, repetitive, și dintr-o suită de cadențe quasi concertante, cu tendințe clasicizante, creația lui Lolea a trecut aproape neobservată, fiind percepută ca parte a celorlalte două care o încadrau!

O pagină complexă în privința „ingredientelor” de stil și limbaj pe care le conține, deși excesiv de lungă, a fost *Inventario II* de **Germán Toro-Pérez**. Așa cum o sugerează și titlul, lucrarea constituie, în fapt, încercarea autorului de a asocia/interferă mediul *live electronics*, onomatopeic, ori presărat cu *voci* amalgamate din cotidianul invaziv, cu arpegierile diafane ori punctate, de origine impresionist-expresionistă, ale pianului live.

O altă partitură *paratextuală*, ca și cele ale lui Ablinger, a

